

LIETUVOS BANKAS

Bankų veiklos apžvalga

2014 m. III ketvirtis

ISSN 2335-8319 (ONLINE)

Leidžiama perspausdinti švietimo ir nekomerciniais tikslais, jei nurodomas šaltinis.
© Lietuvos bankas, 2014

Gedimino pr. 6, LT-01103 Vilnius
Tel. (8 5) 268 0029, faksas (8 5) 262 8124

www.lb.lt
info@lb.lt

Per 2014 m. devynis mėnesius bankų sektorius¹ veikė stabiliai, vyravo teigiamos tendencijos: bankai dirbo pelningai, augo indėliai, šiek tiek padidėjo ir paskolų portfelis. Didžiąją bankų turto dalį sudarė klientams suteiktų paskolų ir išperkamosios nuomos (grynąja verte) portfelis (69 proc.), o didžiąją bankų įsipareigojimų dalį sudarė pritraukiami klientų indėliai (71 proc.). Indėliams augant, o paskolų portfeliui reikšmingai nekintant, toliau mažėjo paskolų (kartu su išperkama nuoma) ir indėlių santykis: 2014 m. spalio 1 d. jis sudarė 109 proc. (prieš metus – 120 proc.).

Pagrindinių bankų sektoriaus rodiklių kaita²

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	Suma 2013-10-01, mln. Lt	Suma 2014-01-01, mln. Lt	Suma 2014-07-01, mln. Lt	Suma 2014-10-01, mln. Lt	Pokytis 2014 m. III ketv., proc.	Pokytis 2014 m. 9 mėn., proc.	Pokytis per metus, proc.
1.	Turtas	76 468,1	77 578,1	78 530,2	79 788,6	1,6	2,8	4,3
2.	Skolos vertybiniai popieriai	6 297,1	7 877,7	7 631,3	7 457,3	-2,3	-5,3	18,4
3.	Išperkamoji nuoma (lizingas)	3 482,8	3 489,9	3 473,3	3 363,9	-3,1	-3,6	-3,4
4.	Klientams suteiktos paskolos	51 741,2	51 015,9	51 037,0	51 395,7	0,7	0,7	-0,7
4.1.	Privačioms įmonėms	24 304,6	23 575,0	23 538,6	23 145,7*	-	-	-
4.2.	Finansų institucijoms	421,1	481,0	592,8	546,4*	-	-	-
4.3.	Fiziniais asmenimis	22 831,1	22 802,0	22 925,4	23 816,9*	-	-	-
4.3.1.	Būsto paskolos	19 309,3	19 375,5	19 552,8	20 018,7*	-	-	-
5.	Paskolų vertės sumažėjimas	2 419,4	2 212,1	1 975,3	1 992,0	0,8	-9,9	-17,7
5.1.	Paskolų vertės sumažėjimo ir suteiktų paskolų santykis, proc.	4,5	4,2	3,7	3,7	-	-	-
6.	Indėliai ir akredityvai	46 108,5	47 604,5	48 876,4	50 303,4	2,9	5,7	9,1
6.1.	Privačių įmonių	14 855,3	16 062,1	15 256,6	16 012,4*	-	-	-
6.2.	Finansų institucijų	792,7	803,6	1 189,0	1 575,4*	-	-	-
6.3.	Fizinių asmenų	26 669,2	28 038,4	28 507,5	29 446,4*	-	-	-
7.	Akcininkų nuosavybė	7 854,3	8 029,6	8 261,5	8 489,5	2,8	5,7	8,1
8.	Einamųjų metų pelnas (nuostolis)	605,0	785,7	454,6	618,7	-	-	-

*Nuo 2014 m. spalio 1 d., įgyvendinus Reglamentą, keitėsi klientų grupių kategorijų klasifikavimo principai, todėl paskolų ir indėlių duomenys pagal klientų grupes nėra tiesiogiai palyginami su ankstesnių laikotarpių duomenimis

Nuo metų pradžios įsigaliojus Europos Parlamento ir Tarybos priimtai Kapitalo reikalavimų direktyvai ir Reglamentui, iš esmės pasikeitė bankų veiklos reguliacinė aplinka visoje Europos Sąjungoje (ES). Reglamentas yra tiesioginio taikymo dokumentas, skirtas visoms šalims narėms, jame nustatyti vienodi priežiūros reikalavimai jose veikiančioms bankams. Nors, palyginti su ankstesniu bankų veiklos reglamentavimu, šis yra griežtesnis, Lietuvoje veikiančių bankų riziką ribojantys rodikliai ir toliau gerokai viršijo minimalų lygį: spalio 1 d. bankų kapitalo pakankamumo rodiklis buvo 20,7 proc.³ (reikalaujamas – 8 %), padengimo likvidžiuoju turtu (LCR) ir grynojo stabilaus finansavimo (NSFR) rodikliai – atitinkamai 345 ir 150 proc. (reikalaujami – po 100 %)⁴. Atkreiptinas dėmesys, kad spalio 1 d. AB „Citadele“ banko Lietuvos Respublikos Vyriausybės vertybinių popierių JAV doleriais pozicija viršijo Lietuvos banko nustatytą minimalią ribą (25 % kapitalo), tačiau bankas ėmėsi operatyvių veiksmų ir dalį šių vertybinių popierių pardavė, todėl didelės pozicijos riba sumažėjo iki 21,8 proc. (2014 m. lapkričio 13 d. duomenimis).

Lietuvai įstojus į euro zoną, nuo 2015 m. sausio 1 d. Lietuvoje veikiančios bankai taps Bendro priežiūros mechanizmo (angl. *Single Supervisory Mechanism*) dalimi. Tai reiškia, kad trijų didžiausių Lietuvoje veikiančių bankų (AB SEB banko, „Swedbank“, AB, ir AB DNB banko) tiesioginę priežiūrą vykdys Europos Centrinis Bankas (ECB), bendradarbiaudamas su Lietuvos banku. Kaip ir kitose euro zonos šalyse, prieš tapdamas šių bankų prižiūrėtoju ECB, padedamas Lietuvos banko, atliko išsamų bankų turto kokybės vertinimą ir testavimu nepalankiausiomis sąlygomis patikrino bankų atsparumą galimiems šokams (plačiau apie vertinimo rezultatus rašoma sk. „Bankų paskolų portfelis“). Mažesnių Lietuvoje veikiančių bankų priežiūrą ir toliau vykdys Lietuvos bankas, o ECB atliks netiesioginę priežiūrą peržiūredamas ir sistemindamas informaciją apie mažų bankų priežiūrą euro zonos šalyse, skatindamas priežiūros praktikos konvergenciją (ECB taip pat turės teisę tam tikromis aplinkybėmis perimti

¹ Šalies bankų sektorių sudaro 7 šalys šiuo metu veikiančios komerciniai bankai ir 8 užsienio bankų filialai.

² Konsoliduoti duomenys. Nuo 2014 m. sausio 1 d. įsigaliojus 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentui (ES) Nr. 575/2013 dėl prudencinių reikalavimų kredito įstaigoms ir investicinėms įmonėms (toliau – Reglamentas), kuriuo iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 648/2012, keitėsi priežiūros tikslais renkamų duomenų konsolidavimo apimtis (pradėtos konsoliduoti kontroliuojamosios įmonės, atliekančios turto valdymo ar kitas pagalbinės funkcijas, papildančias bankų pagrindinę veiklą), todėl duomenys nėra visiškai palyginami su ankstesnių laikotarpių duomenimis.

³ Lietuvos bankas skelbia ir atskirų bankų kapitalo pakankamumo rodiklius (http://www.lb.lt/2014_m_iii_ketvirtis).

⁴ Minimalius LCR ir NSFR lygius ES numatoma taikyti ateityje. Lietuvoje LCR normatyvą numatoma taikyti nuo 2015 m. sausio 1 d., o NSFR – nuo 2018 m.

bet kurio banko tiesioginę priežiūrą).

BANKŲ PASKOLŲ PORTFELIS

Šių metų trečiąjį ketvirtį bankų paskolų portfelis (grynąja verte, t. y. po specialiųjų atidėjinių) padidėjo 359 mln. Lt (arba 0,7 proc.) ir 2014 m. spalio 1 d. sudarė 51,4 mlrd. Lt. Išperkamosios nuomos portfelis sumažėjo 109,4 mln. Lt (3,1 proc.) – iki 3,1 mlrd. Lt. Trečiojo ketvirčio pabaigoje paskolų, bankų suteiktų privačiajam sektoriui, portfelis buvo 452,1 mln. Lt (arba 1 proc.) didesnis nei antrojo ketvirčio pabaigoje (pasikeitus klientų grupių kategorijų klasifikavimo principams, ketvirčių duomenys pagal klientų grupes nėra tiesiogiai palyginami).

Tarptautinės politinės aplinkos nestabilumas reikšmingesnės neigiamos įtakos paskolų portfelio kokybei neturėjo: nors išaugo atidėjiniai UAB Medicinos banke, trečiąjį ketvirtį bankų paskolų vertės sumažėjimo rodiklis nepakito ir sudarė 3,7 proc.

Trečiąjį ketvirtį Lietuvos bankas, bendradarbiaudamas su ECB, baigė trijų didžiausių Lietuvoje veikiančių bankų (AB SEB banko, „Swedbank“ AB ir AB DNB banko) turto kokybės vertinimą (angl. *asset quality review*). Lietuvoje pagal gana griežtą bendrą ECB metodiką šis vertinimas vykdytas tuo pat metu kaip ir visuose didžiuosiuose 18 euro zonos šalių bankuose. Jį atlikus, reikšmingų pastabų dėl paskolų kokybės vertinimo Lietuvoje veikiančiuose bankuose nepateikta. Be to, pagal bendrą euro zonos šalių metodiką buvo įvertintas ir šių bankų pasirengimas veikti, jei pasitvirtintų trejų metų trukmės nepalankus scenarijus, jį sudarant be kita ko, buvo atsižvelgiama ir į bankų jautrumą paskolų portfelio kokybės pokyčiams. Atlikus testavimą paaiškėjo, kad Lietuvoje veikiančios bankai turi pakankamai kapitalo, kad absorbuotų visus nepalankaus scenarijaus metu galimus patirti nuostolius, įskaitant ir pasireiškiančius dėl reikšmingiausios – kredito rizikos.

Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad nuo 2015 m. ES bus pradėtas taikyti naujas, visoms šalims bendras neveiksnių paskolų apibrėžimas, todėl jau kitą ketvirtį Lietuvoje veikiančių bankų paskolų kokybės rodikliai bus skelbiami pagal naujus reikalavimus. Kadangi šiuo metu Lietuvos banko skelbiamų rodiklių skaičiavimo metodika yra gana griežta ir artima naujajai metodikai, dabartinių rodiklių dydžiai neturėtų reikšmingai pakisti, tačiau turėtų tapti patogesni analizuojant Lietuvoje veikiančių bankų paskolų kokybę.

PELNINGUMAS IR VEIKLOSEFEKTYVUMAS

Per 2014 m. devynis mėnesius bankai uždirbo 618,7 mln. Lt – 2 proc. daugiau negu per atitinkamą praėjusių metų laikotarpį. Pelningai dirbo šeši bankai ir šeši užsienio bankų filialai, nuostolingai – vienas bankas ir du užsienio bankų filialai.

Bankų pelningumą labiausiai gerino toliau didėjusios bankų grynujų palūkanų pajamos, tačiau vertės sumažėjimo išlaidos ir didesnės operacinės išlaidos lėmė santykinai nedidelį pelno augimą, palyginti su 2013 m. devynių mėnesių rezultatu. Pastebėtina, kad didžiąją dalį per 2014 m. devynis mėnesius vertės sumažėjimo išlaidų patyrė UAB Medicinos bankas. Atlikęs pakartotinį patronuojamųjų įmonių nuosavybės perimto turto ir už didesnės rizikos paskolas įkeisto turto vertinimą, šis bankas dėl įkeisto turto vertės pasikeitimo į apskaitą įtraukė 43 mln. Lt išlaidų.

2014 m. devynių mėnesių bankų grynosios palūkanų pajamos, palyginti su praėjusių metų atitinkamu laikotarpiu, ūgtelėjo 65 mln. Lt (7,3 proc.) – iki 954,6 mln. Lt. Kaip ir ankstesniais laikotarpiais, šį augimą lėmė mažesnės bankų palūkanų išlaidos. Per metus bankų palūkanų išlaidos sumažėjo daugiau kaip 15 proc., o bankų palūkanų pajamos mažėjo 2 proc. Bankų gaunamos ketvirtinės palūkanų pajamos jau beveik dvejus metus labiau nekinta, o reikšmingai neaugant paskolų portfeliui ir vyraujant žemų palūkanų normų aplinkai, bankų galimybės padidinti palūkanų pajamas taip pat yra ribotos.

Bankų grynosios paslaugų ir komisinių pajamos per devynis šių metų mėnesius, palyginti su praėjusių metų atitinkamu laikotarpiu, padidėjo 19 mln. Lt (4,1 proc.), nes toliau augant bankų paslaugų ir operacijų apimtims, ūgtelėjo ir bankų gaunamos pajamos už pervedimo, atsiskaitymo ir mokėjimo operacijas. Be to, 17 mln. Lt (21 %) didėjo ir bankų įsteigtų finansinių paslaugų centrų, teikiančių paslaugas užsienyje esantiems grupės bankams, pajamos, gaunamos už sąskaitų tvarkymą, kredito operacijų administravimą ir kitas paslaugas.

Bankų operacinės išlaidos per 2014 m. devynis mėnesius, palyginti su 2013 m. atitinkamu laikotarpiu, nežymiai mažėjo, tačiau matyti personalo išlaikymo išlaidų augimas. Jį nulėmė pastaruoju metu auganti jau minėtų bankų įsteigtų finansinių paslaugų centrų veiklos apimtis. Bankai šiais metais daug dėmesio skiria veiklos efektyvumo gerinimui ir taip patiria vienkartinį persitvarkymo išlaidų dėl klientų aptarnavimo padalinių skaičiaus mažinimo, savitarnos centrų steigimo, todėl tikėtina, kad minėtų veiksmų įtaka bankų pelningumui kitais metais bus didesnė nei šiais metais.

Šiek tiek padidėjus bankų pelningumui, bankų veiklos efektyvumą apibūdinantys rodikliai kito nedaug: bankų grynoji palūkanų marža, parodanti skirtumą tarp palūkanų, kurias bankai gauna už investuotą turtą, ir palūkanų, kurias jie moka savo kreditoriams, per metus padidėjo 0,1 proc. punkto – iki 1,57 proc., bankų sektoriaus turto gražos rodiklis per metus nepakito ir siekė 1,05 proc., o nuosavybės gražos rodiklis per metus sumažėjo 0,6 proc. punkto – iki 10,1 proc.